

Allmänna instruktioner

Unga Forskare förbehåller sig rätten att tolka tävlingsreglerna samt diskvalificera projekt som ej uppfyller tävlingsreglerna. Diskvalificering kan ske i alla skeden av tävlingen.

Observera att alla projekt inte kan tävla om alla priser eftersom vissa priser är ämnesspecifika eller omfattas av särskilda villkor.

Eventuell vinstskatt betalas av vinnaren. Vinstskatt beror på prissumman och vad vinnaren har för övriga inkomster under året.

Observera att inför internationella tävlingar behöver projektrapporten översättas till engelska.

1. Ålder, årskurs och medborgarskap

Du ska vara inskriven på ett svenskt gymnasium. Du kan gå i årskurs 1, 2 eller 3. Du behöver inte gå naturvetenskapligt eller tekniskt program. Du ska fylla högst 22 år under tävlingsåret. Du behöver inte vara svensk medborgare.

2. Projektet

Projektet ska beröra något område med koppling till naturvetenskap, teknik eller matematik. Det kan t ex vara ett experimentellt eller teoretiskt projekt, programmeringsprojekt, fältstudie, konstruktionsprojekt eller litteraturstudie.

Du kan anmäla projekt som du gjort inom skolan (exempelvis gymnasiearbete eller annat projektarbete), på fritiden, på en sommarforskarskola, sommarjobb eller i andra sammanhang. Observera att ditt projekt måste vara ditt eget självständiga arbete.

Om ditt projekt är en del av ett större forskningsprojekt, där du gjort en egen och avgränsad del, får du bara tävla med den del av projektet som du utfört.

Projektet ska vara skrivet på svenska eller engelska och du behöver kunna presentera ditt projekt på antingen svenska eller engelska.

Det är tillåtet att anmäla fler än ett projekt. Om du går vidare till semifinal med fler än ett projekt måste du välja vilket du vill fortsätta tävla med.

3. Antal deltagare

En projektgrupp som deltar i Utställningen Unga Forskare får bestå av 1 till 4 personer.

En del av en projektgrupp, som kan vara större än totalt 4 personer och som gjort projektet tillsammans, får delta i Utställningen Unga Forskare med projektet, förutsatt att de övriga gruppmedlemmarna har gett sitt godkännande och det tydligt framgår namn på samtliga som har arbetat med projektet.

Eventuella priser och stipendier utdelas till de som har deltagit i Utställningen Unga Forskare.

4. Projektplan och riskanalys

Du ska ha gjort en projektplan innan du påbörjar ditt projekt. Planen ska inkludera bakgrund, syfte,

frågeställning/hypotes, källor, metodval, riskanalys, samt tillstånd om projektet kräver det. Det är viktigt att din handledare har godkänt din plan innan projektstart.

Alla elever i projektgruppen, samt vårdnadshavare i det fall projektdeltagare är omyndig, ska ha godkänt projektplanen innan projektstart och vara medvetna om vad projektet innebär och eventuella risker.

En riskanalys ska alltid göras innan man startar ett vetenskapligt arbete. I din riskanalys identifierar du alla risker som föreligger och hur du bemöter dessa. Om ditt projekt är utan risker ska du i din riskanalys motivera varför ditt projekt är riskfritt.

Om projektplanen ändras under projektets gång måste riskanalysen uppdateras med ändringarna, samt vid behov nya tillstånd inskaffas, innan experiment får återupptas.

Projektplanens alla delar måste inte vara med i din anmälan till Utställningen Unga Forskare, men det är lättare för juryn att bedöma ditt projekt ju mer du inkluderar.

Projekt som involverar människor, djur, potentiellt farligt material, utrustning eller andra riskfyllda aktiviteter kräver en mer utförlig riskanalys. Riskanalys och metodavsnitt måste i dessa fall vara inkluderat i det material som du skickar in i din anmälan till Utställningen Unga Forskare. Läs mer i specialavsnitten nedan.

Är du osäker om ditt projekt omfattas av dessa utökade regler? Se definitioner och exempel i respektive kapitel nedan.

5. Plagiat och intellektuell egendom

Plagiat innebär att kopiera andras text, resultat eller slutsatser, och är ej tillåtet. Projektet ska bestå av ditt eget självständiga arbete och respektera konfidentiell information, copyright, patent och annan intellektuell egendom.

Däremot är det en självklarhet att utgå ifrån och hänvisa till andras arbeten när man skriver vetenskaplig text. Referenser anges vid hänvisning till publicerat material. Källor kan även innebära muntliga diskussioner. Ange även fotograf eller motsvarande om du använder andras foton, video, grafer och liknande.

Opublicerade data eller studier får inte refereras till utan tillstånd.

6. Ansvar och tillstånd

Minderåriga elever ska ha vårdnadshavares godkännande av projektplanen innan projektstart.

Du som gör ett projekt som inkluderar människor, djur, natur eller potentiellt farliga material, utrustning eller annan riskfylld aktivitet ska ha en handledare med relevant ämneskompetens som godkänt projektplanen innan projektstart och som leder dig i det dagliga arbetet.

Om du gör ditt projekt på ett universitet, forskningsinstitut, företag eller annan organisation utanför din skola så ska organisationen godkänna din projektplan innan projektstart. Organisationen ska också ha godkänt att du tävlar med ditt projekt och vilka delar du publicerar offentligt. Du behöver inte bifoga dessa godkännanden med din anmälan till Utställningen Unga Forskare men ska vara beredd att visa upp skriftliga godkännanden med kort varsel om juryn begär detta under tävlingens gång.

Kontakta alltid tillämpliga myndigheter för att ta reda på vilka lagar och regler som är tillämpliga och vilka myndighetstillstånd som behövs för just ditt projekt. Se mer information i relevant avsnitt nedan. Tänk på

att tillstånd ibland kostar pengar och att handläggningstiden kan variera, så var ute i god tid. **Numret på det godkända tillståndet ska skickas in i samband med din anmälan till Utställningen Unga Forskare.**

7. Projektet ska följa svensk lag och forskningsetiska principer

Vetenskaplig oredlighet och försummelse av god forskningspraxis är inte tillåtet. Detta inkluderar bl a att ditt projekt ska bygga på objektivitet, ärlighet och att du undviker intressekonflikter, förfalskning och fabrikation av data eller resultat.

Alla som bidragit till ditt projekt skall omnämnas i rapporten.

Om du använder publicerade enkäter/tester i projektet ska du ange hur du fått tillgång till dessa samt ev tillstånd, i samband med din anmälan till Utställningen Unga Forskare.

Projektet skall följa gällande lagar och regler. Det är din och din handledares skyldighet att säkerställa att alla nödvändiga tillstånd finns och riskanalyser gjorts innan experiment påbörjas. Djur, miljö och människor skall alltid skyddas i projektets genomförande.

8. Regler gällande AI

AI är tillåtet att använda som verktyg i texthantering och bearbetning. AI får inte användas för att ta fram projektets ursprungliga idé eller forskningsfråga. Däremot får AI användas som bollplank för att utveckla och testa idéer som du själv tagit fram. Se tabell nedan.

Redovisning av hur AI har använts skall inkluderas i metodbeskrivningen av projektet. Du väljer själv om du vill redovisa AI-användning som ett separat avsnitt, eller kronologiskt i samband med din beskrivning av utförandet.

Nivå	Exempel
Tillåtet utan särskild redovisning	vanlig stavningskontroll, autocomplete som inte genererar substantiellt innehåll
Tillåtet men ska redovisas i rapporten	brainstorming, förklaringar, kodassistans, dataanalys, översättning, språkstöd, AI-genererade figurer
Inte tillåtet i Utställningen Unga Forskare	AI skriver stora delar av rapport/abstract/poster, AI hittar och sammanställer referenser, AI producerar resultat och slutsatser som presenteras som elevens egna
Grund för diskvalificering, bryter mot forskningsetiska principer	fabricering/manipulation av forskningsdata, falska källor, AI-genererade resultat som framställs som verkliga observationer

SPECIALREGLER för projekt som involverar människor, djur, potentiellt farligt material, utrustning eller andra riskfyllda aktiviteter

9. Projekt med mänskliga deltagare/testpersoner

Som mänskliga testdeltagare räknas människor som du hämtar data, prover eller personlig information från. Det inkluderar alla typer av tester, enkäter och studier där du använder icke anonym data, även när det är du själv som är testperson. Det inkluderar även all slags donation av biologiskt material från en människa, exempelvis hår eller saliv.

Du som elev får aldrig ställa diagnoser, ge läkemedel eller utföra medicinska ingrepp i ditt projekt. Du får heller inte ta invasiva prover (ex blodprov eller biopsier).

Om du använder mänskliga testdeltagare i ditt projekt så ska du ha en handledare med relevant utbildning och ämneskompetens som har godkänt projektplanen innan projektstart, och som handleder dig i det dagliga arbetet. Handledaren har ett särskilt stort ansvar för riskanalysen och säkerhetsfrågor.

Alla mänskliga deltagare/testpersoner ska ha gett informerat samtycke till att delta i studien. Informerat samtycke innebär att deras underskrift skall finnas på ett dokument som kort beskriver syftet med studien och vad deras medverkan innebär (svara på enkätfrågor, donera hår etc).

Du får inte publicera eller visa upp information om människor i ditt projekt som gör att de går att identifiera utan att du har fått skriftligt samtycke. Följ GDPR och se till att du samlar in samtycken och hanterar personuppgifter på rätt sätt. Tänk på att även bilder samt personlig information kan räknas som personuppgift.

Om du använder mänskliga deltagare/testpersoner, ska ditt metodavsnitt ange målgrupp, tillvägagångssätt, metod för samtyckesinhämtning, och hantering av personuppgifter. Riskanalysen ska ta upp fysiska och psykiska faktorer (t ex om projektet involverar fysiska risker, emotionellt obehag eller hälsorelaterade frågor), intrång i privatliv (t ex om konfidentiella uppgifter skulle röjas) och om det rör sig om en särskilt utsatt målgrupp (t ex gravida, sjuka, minderåriga, funktionsnedsatta, personer i utsatt socioekonomisk position). **Om ditt projekt är utan risker är det viktigt att du i din riskanalys motiverar varför ditt projekt är riskfritt, så att detta är tydligt för juryn.**

Riskanalys och metodavsnitt ska vara inkluderat i din rapport/projektsammanfattning som du skickar in i din anmälan till Utställningen Unga Forskare. Dessa måste inkluderas i pdf:en som du skickar in till Unga Forskare, de får inte skickas in i form av en länk till ett externt dokument.

Tillstånd:

Alla mänskliga deltagare/testpersoner ska ha gett informerat samtycke till att delta i studien. Informerat samtycke innebär att deras underskrift skall finnas på ett dokument som kort beskriver syftet med studien och vad deras medverkan innebär (svara på enkätfrågor, donera hår etc).

Gymnasieprojekt som använder mänskliga deltagare/testpersoner behöver inte söka etiskt tillstånd. Etikprövningsmyndigheten, som utfärdar tillstånd för forskningsprojekt på högre nivåer än gymnasiet, har dock ett material där du kan hitta bra tips och råd att tänka på gällande etisk forskning med människor eller användande av personuppgifter. Den heter "Vägledning om etikprövning av forskning på människor" och finns att ladda ner på www.etikprovning.se

Exempel på myndigheter och organisationer som kan lämna ut mer information:

[Integritetsskyddsmyndigheten](http://www.integritetsskyddsmyndigheten.se)

Undantag:

Om du testar din egen prototyp/app/innovation och den är helt ofarlig räknas du inte som mänsklig deltagare/testperson.

Att använda offentlig och anonymiserad data/statistik, eller ren observation på offentlig plats utan någon interaktion från din sida eller insamling av personuppgifter, räknas inte heller som mänskliga deltagare/testpersoner.

Om du omfattas av ovan undantag, ange och motivera detta i din rapport/projektsammanfattning som du skickar in i din anmälan till Utställningen Unga Forskare.

10. Projekt med djur

Användande av djur ska av princip om möjligt undvikas. Onödigt lidande ska alltid undvikas för alla typer av djur. Om djur används i projektet ska antalet djur hållas nere och risken för obehag för djuren ska minimeras. Följ alltid djurskyddslagen samt 3R-principen.

Projekt med ryggradsdjur är förbjudna om projektet medför död, smärta, stress eller obehag för djuret. Ryggradsdjur inkluderar alla däggdjur, kräldjur, groddjur, fåglar och fiskar. Om ditt projekt är del av ett större forskningsprojekt, syftar denna regel på den del av projektet som du utfört, och som du tävlar med i Utställningen Unga Forskare.

Om du använder djur, exempelvis blomflugor, i ditt projekt så ska du ha en handledare med relevant utbildning och ämneskompetens som har godkänt projektplanen innan projektstart, och som handleder dig i det dagliga arbetet. Vid djurförsök gäller särskilda regler. Handledaren har ett särskilt stort ansvar för riskanalysen, tillstånd, säkerhetsfrågor och djurens välmående.

Vid djurförsök ska riskanalysen och metodavsnittet ange vilken typ av djur (antal, art, kön, ålder osv), metod, studiens plats/miljö, hur djuren tas omhand, hur du skaffar dem och hur du gör dig av med dem, den källa/referens/expertstöd du använder angående djurvård, och diskussion om alternativa metoder.

Om ditt projekt innebär lidande, risk för lidande eller att djur dör, så förklara och motivera detta i riskanalysen. Om projektet är utan risk för att djur dör eller orsakas lidande är det också viktigt att du i din riskanalys motiverar detta.

Riskanalys och metodavsnitt ska vara inkluderat i din rapport/projektsammanfattning som du skickar in i din anmälan till Utställningen Unga Forskare. Dessa måste inkluderas i pdf:en som du skickar in till Unga Forskare, de får inte skickas in i form av en länk till ett externt dokument.

Tillstånd:

OBS! Vissa projekt med djur kräver tillstånd från Jordbruksverket eller en djurförsöksetisk nämnd. Kontakta **alltid** relevant myndighet innan du genomför ditt experiment för att få veta vad som gäller för just dig. Det är forskaren/handledaren som är ansvarig för projektet som ytterst ansvarar för att det har godkänts av rätt myndighet/djurförsöksetisk nämnd.

Om projektet kräver tillstånd måste detta vara godkänt innan studien påbörjas. **Om ditt projekt kräver tillstånd så ska numret på det godkända tillståndet finnas med i din anmälan till Utställningen Unga Forskare. Om ditt projekt inte kräver tillstånd, ange och motivera detta.**

Exempel på myndigheter och organisationer som kan lämna ut mer information:

[Jordbruksverket](#)
[Sveriges 3R-center](#)

Undantag:

Om ditt projekt är en ren observationsstudie där du inte interagerat med djuren och inte manipulerat deras miljö på något sätt inom ramen för din studie, räknas det inte som en djurstudie enligt denna definition.

Om du använder vävnad från ett djur som avlivats för annat syfte än för ditt projekt, så räknas projektet som en vävnadsstudie (se projekt med potentiellt farligt biologiskt material nedan) och inte som en djurstudie.

Om du omfattas av ovan undantag, ange detta i din anmälan.

11. Projekt med potentiellt farligt biologiskt material

Som *potentiellt farligt biologiskt material* räknas mikroorganismer, inklusive bakterier, virus, viroider, prioner, rickettsier, svampar, parasiter, rekombinant DNA och mänskliga eller animaliska färsk eller frysta vävnader, celler, blod och kroppsvätskor. Det inkluderar även när du tar tester och prover från dig själv.

Naturligt förekommande växtpatogener får studeras men ej odlas, och får inte införas i hem eller trädgård. Introduktion eller utsläpp av icke inhemska, genetiskt modifierade och/eller invasiva arter, patogener, giftiga kemikalier eller naturfrämmande ämnen i miljön är ej tillåtet. Spridning av rekombinanta organismer innehållande DNA som kodar för toxiner (inklusive virus) som kan skada människor, djur eller växter är ej tillåtet.

Om du använder potentiellt farligt biologiskt material så ska du ha en handledare med relevant utbildning och ämneskompetens som har godkänt projektplanen innan projektstart, och som handleder dig i det dagliga arbetet. Handledaren har ett särskilt stort ansvar för riskanalysen och säkerhetsfrågor.

Om du använder potentiellt farligt biologiskt material i ditt projekt, ska riskanalysen specificera vilket material du använt, vilken biologisk skyddsnivå som krävs (BSL1-4), potentiella risker för skada eller sjukdom för människor, djur och natur och hur dessa risker hanterats. Allt potentiellt farligt biologiskt avfall ska hanteras på korrekt sätt efter experimentet i enlighet med bestämd biologisk skyddsnivå. **Om ditt projekt är utan risker är det viktigt att du i din riskanalys motiverar varför ditt projekt är riskfritt.**

Riskanalys och metodavsnitt ska vara inkluderat i din rapport/projektsammanfattning som du skickar in i din anmälan till Utställningen Unga Forskare. Dessa måste inkluderas i pdf:en som du skickar in till Unga Forskare, de får inte skickas in i form av en länk till ett externt dokument.

Potentiellt farligt biologiskt material får aldrig hanteras i hemmiljö. Skollabb har normalt den lägsta säkerhetsnivån (BSL-1). Projekt som kräver biologisk skyddsnivå 2 (BSL-2) ska utföras i ett laboratorium med skyddsnivå 2 eller högre (finns normalt inte på gymnasieskolor). Projekt som kräver biologisk skyddsnivå 3 eller 4 (BSL-3, BSL-4) är inte tillåtna.

Tillstånd:

OBS! Dessa projekt kan behöva tillstånd från myndigheter eller omfattas av särskilda regler och bestämmelser. Särskilda regler kan också gälla om du är minderårig. Kontakta **alltid** relevant myndighet innan du genomför ditt experiment för att få veta vad som gäller för just dig. Det är forskaren/handledaren som är ansvarig för projektet som ytterst ansvarar för att det följer gällande regler och har godkänts av rätt myndighet.

Om projektet kräver tillstånd måste detta vara godkänt innan studien påbörjas. **Om ditt projekt kräver tillstånd så ska numret på det godkända tillståndet finnas med i din anmälan till Utställningen Unga Forskare. Om ditt projekt inte kräver tillstånd, motivera detta.**

Exempel på myndigheter och organisationer som kan lämna ut information och tillstånd:

[Arbetsmiljöverket](#)

Undantag:

Följande material betraktas inte som potentiellt farligt biologiskt material:

- Växtvävnad från växt som är känt icke-giftig eller ofarlig.
- Etablerade cellinjer och vävnadsodlingar från samlingar med växt- eller djurceller från andra djur än primater. Odlingarnas ursprung och/eller katalognummer måste finnas med i rapporten.
- Färsk eller frysta köttprodukter, biprodukter från kötttillverkning, pastöriserade mjölkprodukter eller ägg som införskaffats från mataffärer, restauranger eller konservfabriker.
- Hår, hover, naglar, fjädrar eller tänder som har steriliserats så att eventuella patogener har avdödats.

- Fossiliserad vävnad eller arkeologiska prov.
- Vävnad som fixerats vid preparation.

Om du omfattas av ovan undantag, ange detta i din anmälan.

12. Projekt med farliga kemikalier, farlig utrustning eller andra riskfyllda aktiviteter

Som farliga kemikalier, farlig utrustning eller andra riskfyllda aktiviteter räknas kemiska ämnen, substanser, läkemedel, utrustning, vapen, explosiva varor och ämnen samt strålning som omfattas av lagar och regelverk. Som riskfyllda aktiviteter räknas aktiviteter som medför en högre risk än vad man normalt stöter på i vardagslivet.

För dessa projekt ska du ha en handledare med relevant utbildning och ämneskompetens som har godkänt projektplanen innan projektstart, och som handleder dig i det dagliga arbetet. Handledaren har ett särskilt stort ansvar för riskanalysen och säkerhetsfrågor.

Om du använder farliga kemikalier, farlig utrustning eller andra riskfyllda aktiviteter, ska riskanalysen bestämma hur, av vem och i vilken miljö experimentet får utföras. Stor hänsyn till miljö och säkerhet ska tas genom hela projektet. Så lite kemikalier som möjligt ska användas, säkerhetsdatablad ska följas, och påverkan på miljön ska minimeras i alla led. Riskanalysen för kemikalier ska ta hänsyn till hur giftiga, reaktiva, brandfarliga och frätande kemikalierna är. Hantering av avfall ska ingå i riskanalysen. **Om ditt projekt är utan risker är det viktigt att du i din riskanalys anger och motiverar varför ditt projekt är riskfritt (t ex genom att ange mängder, metod för hantering osv) så att detta är tydligt för juryn.**

Riskanalys och metodavsnitt ska vara inkluderat i din rapport/projektsammanfattning som du skickar in i din anmälan till Utställningen Unga Forskare. Dessa måste inkluderas i pdf:en som du skickar in till Unga Forskare, de får inte skickas in i form av en länk till ett externt dokument.

Tillstånd:

OBS! Dessa projekt kan behöva tillstånd från myndigheter eller omfattas av särskilda regler och bestämmelser. Särskilda regler kan också gälla om du är minderårig. Kontakta **alltid** relevant myndighet innan du genomför ditt experiment för att få veta vad som gäller för just dig.

Om projektet kräver tillstånd måste detta vara godkänt innan studien påbörjas. **Om ditt projekt kräver tillstånd så ska numret på det godkända tillståndet finnas med i din anmälan till Utställningen Unga Forskare. Om ditt projekt inte kräver tillstånd, motivera detta.**

Exempel på myndigheter och organisationer som kan lämna ut information och tillstånd:

[MCF](#)

[Arbetsmiljöverket](#)

[Kemilärarnas resurscentrum](#)